ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1562—ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ—30—ՅՈՒԼԻՍ—Ն. Տ.—11—ՕԳՈՍՏՈՍ—1874

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին կ. Պօլսոյ համր 8 Մէճ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ կ. Պօլսոյ » 4 Մէճ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փըր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ.

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանը ու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի, կ. Պօլիս, Զինիլի խան, Մաւրիսի գրասենեակը։
Համբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 30 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 6 օգոստ.

Մնայուն յանձնաժողովը տասնեհինգ օրն անգամ մը պիտի գումարի։

Թուլուզ 7 օգոստ.

Դաւադրութիւն մ'երեւան ելաւ հոս, որոյ նպատակն էր առաջին նախարարը տապալել եւ հին խաղնատաբըն անոր տեղ դնել։ Իշխանազունի մ'ասակ առաջարկուելով, նա աւդաւադրութիւնն երեւան հանեց։ Երկու եւրոպացիք եւ նախարար մը մասնակից են այս դաւադրութեան։

Հռոմ 7 օգոստ.

Կառավարութեան մէկ հրամանագիրն աշխարհավարական նպատակ ունեցող ընկերակցութիւնները կարգելու։

Լոնտրա 7 օգոստ.

Ժողովոյ փակման առթիւ թագուհւոյն ատենաբանութիւնը կըսէ թէ Ն. վեհափառութիւնը դաշնագրութեանց մէջ հաստատեալ պայմաններն ու պարտաւորութիւններն անեղծ պահելու եւ խաղաղութիւնն ամրապնդելու համար իր բարեկամական յարաբերութեանց ազդեցութիւնը պիտի գործածէ։ Ն. վեհափառութիւնը Պըրիւսէլի դեսպանախորհրդին որոշումներն ընդունելու կամ մերժելու լիակատար ազատութիւն կը պահէ իրեն, կը կարծէ թէ Սպանիոյ մէջ խաղաղութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերահաստատելու լաւագոյն միջոցն է՝ օտար տէրութեանց կողմէ բնաւ միջամտութիւն չըլլալ Սպանիոյ ներքին գործերուն։

Զէնզիպարի դաշնադրութիւնը՝ հաւատարմութեամբ պահուելով Արեւելեան Ափրիկէի մէջ գերեվաճառը ջնջելու մեծապէս կը նպաստէ։ Անգղիոյ հիւպատոսներն ու պատերազմիկ նաւերն իրենց ջանքը պիտի շարունակեն՝ մինչեւ որ գերեվաճառըն 'ի սպառ ջնջուի։

Փարիզ 7 օգոստ.

Պ. Թիէր փօ քաղաքն երթալով, ջերմ համակրութեան ցոյցեր եղան իրեն։

Վիէննա 7 օգոստ.

Լիւտօլֆ կոմսը Մատրիտ գնաց։

Գերմանիոյ կայսրն՝ իրեն տրուած մեծ կոչունքէ մ'ետեւ՝ կասթէյնէն Պէրլին գնաց։

Պ. Անսէլմ Ռօշիլտ մեռած ժամանակ կէս միլիոն թողուց աղքատաց։

Մատրիտ 7 օգոստ.

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Իւլոա՝ Եւրոպական տէրութեանց շըրջաբերական մը ղրկեց, որոյ մէջ Քարլոսեանց խժդժական գործերը ծանուցանելով կամբաստանէ։

Կառավարութեան զօրքերը քանի մը յաջող կռիւներ ըրին Քարլոսեանց հետ։

Պոլոնիա 8 օգոստ.

Ինթէրնասիոնալ (համրազգային) բռնած ընկերութեան անդամներէն շատեր ձերբակալեցան։ Միանգամայն միջին Իտալիոյ յեղափոխական ընկերութիւնները լուծուեցան։

Պուքրէշ 8 օգոստ.

Գարատաղի իշխանն յառաջիկայ աշնան այցելութեան պիտի դայ հոս։

Պէլկրատ 8 օգոստ.

Ազգային ընդհ. ժողովը սեպտեմբեր 20ին պիտի գումարի։

Պէրլին 8 օգոստ.

Զրոյց կայ թէ գերմանական կառավարութիւնն Սպանիոյ կառավարութիւնը ճանչելու առաջարկութիւն ըրեր է Եւրոպական տէրութեանց։

Լոնտրա 8 օգոստ.

Օսմ.	քօնս.	43 9/16
փոխ	1865	—
»	1869	53 1/8
»	1871	61 1/4
»	1872	74 1/2
Անգղ. քօնս.		92 1/2

Լիվէրբուլ 8 օգոստ.

Բամպակ	Միտլինկ—Օրլէան	8 3/8
»	Ֆայր Տօլէրած	5 3/8

Ծախուած 15000 հակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննայէն լուր կուտան թէ Օսմանեան նորընտիր դեսպան վսեմ. Բաշխտ փաշան յառաջիկայ հինգշաբթի օրն իր դեսպանական մկրտագրերը կայսեր պիտի ներկայացնէ։

Քորֆուի մէջ ծագած վերջին խռովութեան առթիւ քիչեալ կըղզւոյն ջուրերը ղրկուած Օսմանեան Էօրիւնէ քօրվէթը՝ կիրիտ Սուտա նաւահանգիստը վերադարձաւ։

Լէվընթ Թայմզ եւ Ֆար տիւ Պօսֆօր լրագիրները Բ. Դրան հրամանաւ բոլորովին դադրեցան, առաջինն Օսմանեան Պանքային վրայ սուտ ամբաստանութիւն մը հրատարակելուն, երկրորդն ալ Աքլայի Ռուս հիւպատոսին անուամբ շրջաբերական մը հրատարակած ըլլալուն պատճառաւ։

Մայրաքաղաքէս Բուէնբօնասնս հաւաս լրագրին գրուած նամակ մը կըսէ թէ մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպան վսեմ. Իկնաթիէվ զօրավարը Հասունեանց դատին պաշտպան կենալ կուզէ։

Մայրաքաղաքիս Թաղերէն ոմանց մէջ յունաց կողմէ հրէից դէմ յարձակումները նորոգուելով, ոստիկանութիւնը ծանուցագրով մ'իմացուց Յունաց պատրիարքարանին թէ ով որ թշնամանք կամ բռնութիւն մը ընէ հրէի մը, անմիջապէս պիտի բըռնուի եւ խստիւ պատժուի։

Շաբաթ գիշեր ժամը 6ին միջոցները Բերայի Աղա Համամ Թաղը հըրդեհ պատահելով երեք խանութ այրեցաւ։

Կիրակի գիշեր ալ ժամ հինգին Պէշիկթաշ հրդեհ պատահելով երկու տուն այրեցաւ։

Պուլղարիոյ Սիսթով նահանգին քանի մը գեղերուն մէջ գտնուած կաթոլիկ Պուլղարները դառն գանգատներ կընեն զիրենք հալածող կաթոլիկ քահանայից դէմ, որոց մոլեռանդութիւնը չափ եւ սահման չը ճանչեր։

Ներկայ տարւոյս սկիզբը, նոյն նահանգին Պէլինա գիւղի կաթոլիկ Պուլղարներն հետեւեալ հետաքըրքըրաշարժ աղերսագիրը ղրկեր էին իրենց եպիսկոպոսին.

«Ստորագրեալքս՝ բնակիչք Պէլինա գիւղի, համարձակութիւն կառնունք յայտնել ձեր Գերապատուութեան, թէ վերջին դեկտ. 30ին իշխանութեան պաշտօնատունը գումարուեցանք մեր երկատասրդաց վիճակին վրայ խորհելու, որովհետեւ ամուսնանալու համար կին չեն կըրնար գտնել։ Ձեր Գերապատուութիւնն ասկէց երկու տարի առաջ իրեն տրուած աղերսագրէ մը գիտէ, որ Պէլինայի մէջ 40 էն աւելի գեղեցիկ աղջիկներ կան, որք իբր թէ մայրապետ եղած են։ Նոյն աղերսագրին մէջ կը գանգատէինք այդ աղջկանց անվայել ընթացից դէմ, որք փոխանակ բարեպաշտական գործոց զբաղելու, իրենց կեանքը փողոցներու մէջ պտըտելով կանցունեն, եւ իրենց բնակարան ընտրած են քահանայից տուները, այնպէս որ կաթոլիկ ժողովուրդը նուաղելու վրայ է։ Մեր ընտանեկան գործերն ալ օր քան զօր կը վատթարին, եւ մեր քահանայից մեքենայութեանց շնորհիւ գիւղացիք ալ զիրար ատել սկսան։

«Ուստի որոշեցինք այդ աղջիկներն ամուսնացնել։ Անոնք որ չուզեն ամուսնանալ, պէտք է որ վանք մը ղրկուին։ Հետեւաբար քանի մը գիւղացիք՝ Նյրասիմօ եւ Ցօն Բարլօ քահանաներուն գնացին եւ ժողովրդեան փափաքն անոնց յայտնեցին։ Յիշեալ քահանաները դէմ կեցան ըսելով թէ աղջկանց վարքը գիւղացւոց գիտնալիք բանը չէ. այն աղջիկները պէտք է որ իրենց հոգւոյն փըրկութեան համար Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյն ծառայեն. եւ աւելցուցին թէ անիծեալ ըլլան անոնք՝ որ այն աղջիկներուն վրայ դէշ կը խօսին. իսկ անոնք որ Ցօմինիներուն (գեղին մէջ հաստատեալ իտալացի քահանայից) գործերը կըպարսաւեն, զԱստուած կը նախատեն*։

«Մենք կը յարգենք այն անձինքը՝ որ Աստուծոյ ծառայելու համար աշխարհի վայելքներէն կը հրաժարին. բայց գիտենք որ այնպիսի անձինք վանքերու մէջ կը փակուին, մինչդեռ մեր այդ մայրապետները չափէն աւելի աշխարհասէր են։ Այս եղած է Պուլղարիոյ եւ Թրակիոյ կաթոլիկ գիւղօրէից մէջ ծագած գըժտութեանց պատճառը։ Այն ժամանակ Նյրասիմօ քահանայն նզովքներ կարդաց մեր վրայ, փակեց մեր եկեղեցիները եւ մեզ իբրեւ չար մարդիկ կառավարութեան ամբաստանեց։ Քիչ մը ժամանակ ետքը կառավարութեան ապարանքն երթալով դատաւորի դէր առաւ եւ մեզ բանտը դնել ուզեց։ Բայց յետոյ հասկնալով որ այս սպառնալիքը գործադրել անհնարին էր, յիշեալ չար քահանայն Սիսթովի գայմագամին դիմեց եւ զմեզ իբրեւ յեղափոխական ամբաստանեց։ Գայմագամը հայր Նյրասիմօի ամբաստանութեան վրայ Պէլինա եկաւ գործը քննելու։ Զամեն մարդ եւ մինչեւ մայրապետներն հարցաքննելէ ետեւ տեսաւ որ մենք յեղափոխական չէինք եւ մեր խնդիրըն հիմնաւոր էր։ Գայմագամը շատ զարմացաւ տեսնելով որ ամենէն գեղեցիկ եւ կայտառ աղջիկները մայրապետ եղեր՝ գայթակղական կեանք մը կը վարէին՝ Ցօմինիներուն առաջնորդութեամբ, որ մեր մէջ կաթոլիկ եկեղեցին կը ներկայացնեն. եւ խոստացաւ մեզ որ համբերենք մինչեւ որ բարձրագոյն իշխանութեան ծանուցուին այս անամօթութիւնները։ Քահանաներն աչու ձախ նզովք կարձակեն եւ մեր մանկանց կրթութիւնը կարգելուն։

«Եկեղեցեաց մէջ, փոխանակ Աստուծոյ խօսքը լսելու՝ հայհոյութիւն միայն կը լսենք։

«Այս ամեն պժգալի գործոց վախճան տալու համար կաղաչենք որ մեր հետեւեալ պահանջումները նկատողութեան առնուք.

«1. Նյրասիմօ քահանայն եւ կամընար ու Ցօն Բարլօ եղբայրները, որք գլխաւոր յանցաւորներն են, պէտք է ճամբուին Պէլինայէն։

«2. Պէտք է որ մեր լեզուն եւ մեր կրօնական սկզբունքները գիտցող քահանայներ դնէք մեր գեղին մէջ։

«3. Պէտք է հրաման ընէք ամեն նորատի մայրապետաց որ ամուսնանան, եւ մայրապետ մնալ ուզողներն ալ վանք մը ղրկէք։

---

* Բաղդատէ մեր կրօնական ժողովոյն շաբաթ օրը հրատարակած Պաշտօնական ծանուցման հետ։

«Դ. Ցօմինները պէտք չէ որ իրենց տանը մէջ խոստովանանք ընեն, այլ եկեղեցւոյն մէջ։

«Կը յուսանք որ մեր այս խնդիրները կընդունուին Ձեր գերապատուութենէն. ապա թէ ոչ՝ ժողովուրդը յուսահատութեան մէջ պիտի իյնայ»։

Այս աղերսագիրը գեղին Ջօրպաճիին և 115 գեղացւոց ստորագրութիւնն և հասարակութեան կնիքը կը կրէր։

Օսմանեան կայսերական կառավարութիւնը հրաման ըրեր էր կաթոլիկ քահանայից որ գիւղէն ելնեն, և մինչև որ գիւղացւոց հետ դատերնին չուենուի, հոն չդառնան։ Այս հրամանին վրայ հեռացան գեղէն, և ժամանակ մը Վալաքիա կեցան, բայց այս օրերս դարձեալ երևցան գեղին մէջ և ջանացին գեղացիները համոզել որ իրենց խնդիրներէն հրաժարին. բայց տեսնելով որ անոնք մինչև իսկ կաթոլիկ կրօնքը թողլու և յունադաւանութեան դառնալու տրամադրութիւն ունին, նախ բանադրանաց զէնքը ձեռք առին, և երբոր ներգործութիւն չըրաւ, գեղացիներն իբրև տէրութեան դէմ ապստամբ զրպարտեցին տեղական իշխանութեան, բայց քննութիւն ըլլալով նորէն խայտառակեցան։

Վերջապէս կաթոլիկ եպիսկոպոսն անձամբ այցելութեան գնաց գեղերը և զանազան խոստմունքներ ըրաւ գեղացւոց, որպէսզի չը պնդեն իրենց պահանջմանց վրայ, բայց չը յաջողեցաւ։ Միւս կողմէ գեղացիք ալ տեսնելով որ իրենց ձայնը լսելի չըլլար, որոշեցին աղերսագիր մ'ուղղել Մեծ. Եպարքոսին և իրենց անտանելի վիճակը նկարագրելով դարման և ազատութիւն խնդրել։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԵՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

29 յուլիս երկուշաբթի իրիկուն		48 25
30 յուլիս երեքշաբթի առաւօտ		
բացուեցաւ		48 17
կէս օր		48 20

Կ. Պոլիս 29 յուլիս.

Սօսիէթէ ժէնէրալի բաժինք Անգղիր.		6 28
« փոխանակութեան »		4 5
Կ. Պոլսոյ Պանքային »		4.20
Քրէտի ժէնէրալ »		9.20
Քրէտի Օթթօ—Թիւրք		— —
Երկաթուղեաց հին	Ֆր.	108
« նոր		82
Փոխ. 1863	»	314
» 1865	» »	315
» 1869	» »	264
« 1872	» »	76 1 2
Թրամուէյ	Օսմ. լիր	5 75

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Խաքէնտէրեան Արժ. Ամբրոսիոս վարդապետի դէմ իւր եղբօրը Գ. Գօզոսի կողմանէ բացուած դատին համար Ռուսիկանութեան դռնէն տրըւած վճռագրի մը օրինակը տպագրըւեցաւ Ասիա լրագրոյն 80 թուոյն մէջ։

Սոյն վճռագրոյն իմաստը մասամբ իւիք տարբեր տեսնուելով յիշեալ վարդապետին ձեռքը գտնուած վճռագրոյն, որով նա բոլորովին անպարտ ելած էր, Ազգ. վարչութեան խառն ժողովը պաշտօնապէս դիմեց առ. վսեմ. պաշտօնեայն ռուսիկանութեան, որպէս զի այս երկու վճիռներուն ո՛րը վաւերական ըլլալը հաստկըցուի։

Խառն ժողովը պիտի փութայ այս խուզարկութեան արդիւնքը պաշտօնապէս հրատարակութեան տալ Ազգ. լրագրաց մէջ։

27 յուլիս 1874 (կնիք)
Ի Պատրքրն. Հայոց
Կ. Պոլիս

Պատրիարքարանն այս պաշտօնական յայտարարութեամբ կը հաստատէ թէ Ամբրոսիոս վարդապետին դատը դեռ անորոշ է, սակայն անպարտ կամ պարտաւոր ըլլալը կեղակարծ է. ուրեմն ներելի մեզ հարցնել թէ այս կեղակարծ վիճակին մէջ գտնուող եկեղեցական մը կրնա՞յ կրօնական ժողովոյ անդամակցութեան պաշտօնը շարունակել և մինչև իսկ եկեղեցական պաշտօն վարել՝ ըստ կանոնաց եկեղեցւոյ,

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ՇԱԲԱԹ ԱՒՈՒՐ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԸ

Ինչպէս ամեն մարդկեղէն արարած՝ նոյնպէս և եկեղեցականք մարդկային տկարութեանց և կրից ենթակայ ըլլալով, կրնան սխալիլ, յանցել, մեղանչել, ատոր տարակոյս չկայ. բայց որովհետև եկեղեցականք ժողովրդեան վարուց ուղղութեան բարոյականութեան և հոգւոյն փրկութեան առաջնորդներն են, բնականաբար առաւել բարոյական, առաւել վարուց ուղղութիւն, առաւել սրբութիւն ու առաքինութիւն կըպատուի անոնցմէ, որովհետև յատկապէս առ այն նուիրեալ են։ Խօսքով քարոզածնին գործով ցուցնել, հօտին բարի օրինակ ըլլալ, դայթակղութիւն տալէ զգուշանալ, իրենց անհրաժեշտ պարտականութիւնքն են։ Այս պատճառաւ եկեղեցականաց վրայ տեսնուած թերութիւնք առաւել աչքի կը զարնեն, հետևաբար առաւել աններելի, առաւել դատապարտութեան արժանի են։

Դժբաղդաբար մեր ազգին եկեղեցական իշխանութիւնը՝ մանաւանդ վերջին ժամանակներս՝ այս պարզ ճշմարտութիւնը չը յարգելով, եկեղեցականաց վրայ տեսնուած թերութիւնները, պարտազանցութիւններն ու յանցանքները ծածկելու և անպատիժ թողլու փոյթ մ'ունի, դայթակղութենէ զգուշանալ պատճառելով, և այսպէս առիթ տուած է եկեղեցականաց մէջ զեղծմանց և անկարգութեանց օր քան զօր աւելնալուն, որով ժողովրդեան դայթակղութիւնն ալ նոյն համեմատութեամբ կաւելնայ և համայն եկեղեցականութեան վրայ կը տարածի։

Ցաւալի է ըսել, բայց ընդհանուր առած մը դարձած է հիմա ժողովրդեան բերնին մէջ թէ՝ եկեղեցական իշխանութիւնը չը համարձակիր մեղապարտ եկեղեցականները պատժելու, որովհետև զեղծումն ընդհանրացած է մէջերնին, յանցաւորին վրայ մէկը չհամարձակիր քար նետելու, զի անմեղ չկայ, կըսեն։

Մենք չենք հաւատար այս խօսքին և չենք ընդունիր, բայց դժբաղդաբար եկեղեցական իշխանութեան բռնած ձախող ընթացքն այս սխալ կարծեաց հաւատ գտնելու և ընդհանրանալու պատճառ տուած է։

Ի՞նչ է ասոր հետևանքը։—Ժողովրդեան առջև եկեղեցական դասուն պատուապատշաճ յարգանաց և հետևաբար ազդեցութեան նուազումն և հետևաբար կրօնական ըզգացմանց տկարացումն։ Եկեղեցականք քանի որ ժողովրդեան մէջ կապրին և գործերնին ժողովրդեան հետ է, հարկաւ անոնց անկարգութիւններն ու զեղծումներն ալ ժողովրդէն ծածուկ չեն կրնար մնալ, և շուտ մը բերնէ բերան կը տարածուին. լրագիրք ալ որովհետև պատահած իրողութիւններ կամ պտըտած լուրեր հրատարակելու պաշտօնն ունին, անմիջապէս կը հրատարակեն, մանաւանդ այն թերթերն, որք բամբասանօք, թշնամանօք, անուանարկութեամբք և դայթակղութեամբք կը սնանին։

Հետևեալ Նօտով.

. . . Խմբագիր Մասիս Ազգօգուտ լրագրոյ.

Հաճեցէք հետևեալ ծանուցման տեղի մը շնորհել Ձեր պատուական լրագրոյն մէջ։ Մնամ յարգանօք

24 յուլիս 1874 Ազգասէր Բողոքական ժողովրդեան
Կ. Պոլիս [illegible]

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ս. Երուսաղէմայ միաբաններէն Զիլինկիրեան Ցակոբոս վարդապետը ասկէ մէկ քանի տարիներ առաջ մեր ժողովրդեան տումարը արձանագրեալ է իբրև Բողոքական. սակայն յետ ժամանակի իւր նախկին դաւանութեանը հակառ ու ապօրինաւոր ընթացքներու մէջ տեսնուելով պաշտօնէութեան կողմանէ իւր այդ ընթացքին համար պատասխանատուութեան հրաւիրուած է, բայց բազում փորձերով հասկցուած է որ զինքը ուղղութեան բերելը անհնարութիւն մի է։ Մեր կողմանէ բազում խրատ և իւր կողմանէ անհամար ուխտեր և խոստմունքներ, բայց մինչև ցարդ բնաւ մէկ արդիւնք մը չեն ունեցած։ Կերևի թէ ինք ամենևին հասկցողութիւն չունի այս մասին։ Ինք Ազգային եկեղեցւոյ պաշտօնէութեան համագդեստը չի մերկանար, Բողոքական անուամբ կուզէ իբրև վարդապետ ապրիլ, որ իրաւանց հակառակ է։ Երբ Բողոքական մը Լուսաւորչական պաշտօնէի կերպարանօք կը շրջի, առանկոխ կընէ այն եկեղեցւոյն մէկ յատուկ իրաւունքը։ Սակայն յիշեալ անձին հակառ ընթացքը հոս ալ չը վերջանար, ինք կը յանդգնի նաև Լուսաւորչական եկեղեցւոյ արարողութեամբ ապօրինաւոր և Ս. Աւետարանի հակառակ պսակներ ընել, մանաւանդ իբր պաշտօնական իմն կեղծ կնիքով մը վաւերացնել կը փորձէ, որ ամեն օրինաց առջև դատապարտելի յանցանք է։

Մենք արդէն լրագրաց միջոցաւ ծանուցած ենք որ այս անձին կատարած ամուսնութիւնները բոլորովին ապօրինաւոր և անվաւեր են։ Մեր պաշտօնարանը զանոնք ամենևին չը ճանչեր։

Արդ՝ ներկայիւս վերստին կազդարարեմք 'ի լուր բարեմիտ հասարակութեան, որ մեք Զիլինկիրեան Ցակոբոս անուն անձը բնաւ եկեղեցական չեմք ճանչեր, և երբ նա կը համարձակի տակաւին Ազգային եկեղեցականի կերպարանօք շրջիլ, և իբրև պաշտօնեայ եկեղեցւոյ պսակ ընել, օրինաւոր թէ ապօրինաւոր, յայնժամ ինք իրաւամբ Ազգային Պատրիարքարանի իրաւասութեան ներքև կը համարուի. մենք չեմք կրող զինքը օրինօք պաշտպանել։

Պաշտօնարան Բողոքական ժողովրդեան (կնիք)
24 յուլիս 1874

Թիֆլիզի Մեղու Հայաստանի շաբաթաթերթին յուլիս 6 թուով թերթին մէջ հետևեալ յօդուածը կը կարդանք, զոր Կ. Պոլիս գտնուող Թիֆլիզցի ազգային մը գրած կերևի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳԱՅՆՈՑ ՎԻՃԱԿԸ

Մայիսի 25 ին Կ. Պոլսոյ նորընտիր պատրիարքի հանդէսը տեղի ունեցաւ Սուլթանին և Բ. Դրան նախարարներին ներկայանալու. հանդիսատեսներից մինն էի ես, որ հետևում էի շարունակ։ Որքան և չքեղ նկարագրեն լրագիրներն այդ հանդէսը, բայց ես նկատեցի, որ դրան ազդեց կողմն աւելի էր քան չքեղն։

Մի այդպիսի երևելի օրը, ուր կարգաւորութիւն պէտք է լինէր նորա մէջն ու շուրջը, զարմանալի է որ հազիւ նըշմարվում էին կառքերը, և Ս. Պատրիարքի կառքի առջևից բարձրացրած ցուպը, զոր անուանում են «ասա», նշան էր թէ այն տեղն է Պատրիարքն, ու վեղարներն և խալիաների երևոյթը միայն ցոյց էր տալիս թէ Հայոց հոգևորականներ են որանք։ Մնացեալ մասերն այդ հանդիսին ոչ մի ազգային երևոյթ չունէին։ Ով ձարպիկ պրծել էր՝ կառք էր նստել. ով ուզել էր ձի էր հեծել։ Մի ահագին խառնակութիւն եւ առջև վազողների. սուրուճիների թիւն աւելի շատ էր, որ «հարայ» տալով բազմութիւնը միջից քշում էին, և դրանց կոշտ ձայների հետ թանձր փոշիով լցնում էին հանդիսականների ականջներն ու աչքերը։ Միևնոյն խառնակութիւնն էր՝ երբ Մայր եկեղեցւոյ թաղը հասաւ, ուր դպրոցի մանկունք երգելով դիմաւորեցին. մի և նոյնն՝ երբ մայր եկեղեցին մտաւ և բեմն ելաւ, աղօթեց և Պատրիարքարան գնաց։ Ինձ այնպէս էր թւում թէ մի կարգադիր և հանդիսապետ պէտք էր այդպիսի արարողութեան ժամուն, բայց Պօլսի ինչն է որ կարգ ու կանոն ունենայ։ Եւ այս մէկը միայն հայկական չէ, այլ հասարակական այստեղ։

Երկրորդ օրը, մայիսի 21ին, կիրակի, տօն կատարեցին Սահմանադրութեան 14րդ տարեդարձին։ Մի քանի շոգենաւներ վարձուած էին մասնաւոր ընկերութիւնից և մասնաւոր անձերից։ Սրանց հրատարակած ծանուցումներն ամեն վայելչութիւն և հանգստութիւն խոստանում էին հասարակութեան. բայց ես՝ որ «Հիւանդանոցին 'ի նպաստ» նշանակուած նաւումն էի, տեսայ մեծ անկարգութիւն ու անհանգստութիւն, հէնց ողջ հասարակութեան կողմից տրտունջ և դժգոհանք. աւելացրու սորա վերայ և այդ նաւն վարձող ու կառավարող պարոնի կոշտութիւնն, որ փոխանակ գոհ անելու կամ ներողութիւն խնդրելու իւր պակասութեանց՝ սաստիկ անպատւում և հայհոյում էր սրան ու նրան։ Հայկական գրով՝ «Սահմանադրութիւն, միութիւն, եղբայրութիւն, հասարակութիւն, օրէնք, ընկերութիւն» բառերը հանդերձ «կեցցէ»ով կպցրած էին դրօշների վերայ, և տնկած էին ձողերով նաւերի չուրջը. նաւերից երկուքի մէջ կային նաև նուագածներ, և կանաչ ծառերի ճիւղեր խուրձ խուրձ կապած էին նաւերի կըշտերը։ Նաւագնացութեան միջոցին հասարակութիւնը զբաղած էր մի միայն օղի խմելու և դատարկ խօսելու, պատանիներից մի քանիսն էլ վառօդի փամփուշտ էին բարձրացնում օդից վեր։ Վոսփորի ափերը գտնուած նաւահանգիստներում բնակչաց բազմութիւնը սրանց և կանանց զանազան ազգաց ժողոված էին տեսնել Հայոց հանդիսաւոր նաւերը, բայց աղէկ որ նաւահանգիստների տեսչութիւնն արգելում էր մեր նաւերին մօտենալ «իսկալայինս» ու ժամերով թափառում էին «իսկալայից» հեռու. . . . . այս պատճառով զբօսի բազմութիւնը չէր տեսնում նաւագնացների զուարճութիւնն ու խառնակութիւնը։

Բէքօզի Հայոց եկեղեցւոյ փողոցում ծաղիկներից և կանաչ ոստերից կամար կապել էին, այդ կամարն էր դուռը՝ որոյ տակից պիտի անց կենային եկեղեցի գնացողները, ծաղկած վարդը և մի ասեղի վերայ փաթթած գոյն գոյն բարակ ժապաւէն տալիս էին դռնից ներս մտնողին։ Այս նշան էր Սահմանադրականութեան։ Մի և նոյն տեղ չորս «թաբաք» բռնած էին փող հաւաքելու, չորս «թաբաք» եւս եկեղեցւոյ դռնից դուրս, չորս «թաբաք» ևս ժամուն սաճարի ճիշդ դրան կից. թող սեղանում դրած խաչհանդստի «թաբաք»ներն, և իւրաքանչիւր քայլափոխումը մի քանի գանձանակները, որ անկնում էին մարդու աչքին։

Եկեղեցւոյ դրան հանդէպ՝ փողոցումը կայ մի մեծ ծառ տապարծալի, ամբիոնի պէս մի քանի սարքած էին այդ ծառին ներքև, ժողովուրդը եկեղեցուցել էր փողոցումը, և մի եպիսկոպոս ծառապարի գդակով կանգնած այդ ամբիոնումը ճառ էր խօսում: Թէ, դուք Թիֆլիսումը լինելով բան հասկացաք դորա ճառասանքներից, ես էլ հասկացայ, որ կանգնել էի քամակին. և ողորմելին ջարդ ու փշուր եղաւ կատաղաելով, ու «Սահմանադրութիւն, Սուլթան, ազգ, ծառ, օր, օդ, Էջմիածին, աթոռքներ, օրէնք» և այլ սրանց նման և սրանց համանիշ բառերով բացականչում էր հա՛ բացականչում, կըրկնարանում արևի ներքև. ձեռներացնելով մի խումբ մարդիկ: Հասկանալին միայն այն եղաւ, որ այդ պատարագիչ եպիսկոպոսը անյիշաչար և խոնարհ սրտով թշնամանեց էլի Խրիմեանին, և արդէն դայն թշնամանելու համար այդ եպիսկոպոսին տուած էին այդ աւուր պատարագըն ու ճառը, յորմէ 'ի բաց ոչ ոք եպիսկոպոս կամ վարդապետ եկած էր այնտեղ:

Անցկացանք բազմութեան հետ Բէգօզի դաշտավայրը, որ բնութեան գըւարճալի տեսարան ունի, ընդարձակ մարգագետին, մի կուշտը ծով, միւս կողմերը մացառոտ բլրներ և մանր ձորեր: Դաշտումը մի առու ջուր պտտյտ է տալիս և հինաւուրց «չինարները» 'ի կարգ և անկարգ անկած՝ հովանի են անում կանաչներին վերայ. կայ և մի ծառուղի բաւական կանոնաւոր:

Այդ ծառերի վերայ տեսնում եմ ես Հայ անուններ փորագրուած. Թուական և «կեցցէ սահմանադրութիւն» բառերը: Մի ծառ, որ գագաթնաձև ընդարձակ ու թանձր ճիւղեր ունի, ամբիոնի տեղ են նշանակած, և մի քանի աթոռակ միած. նախկին տարիներն այս ծառաբեմին վերայ ճառեր էին խօսում. բայց այս տարի լալցած էին բերանները: Այդ տեղ տեսայ մի խումբ նուագածուաց, որ փըչում էին. և մի միայն հինգ—վեց պատանի «գատրիլ» խաղացին նորա հովանեաց ներքև. մարդոց բազմութիւնը բաղկանում էր ցածկի զօրքերից և ժանդարմներից, ցածկի հանըմներից և երիտասարդ աֆանդիներից. սոքա շարունակ շրջող էին ու զբօսնող. Հայոց երիտասարդ ու պատանի դասերից կային բաւական, և սոքա շրջելու զբաղած էին, ինչպէս նաև սակաւաթիւ օրիորդներ և տիկիններ, որք իւրեանց պարագայով երբեմն ման էին գալիս, երբեմն առուի ջրափին նստած: Հանդիսատեսաց ամենամեծ մասն էլի պանդուխտ Հայեր էին, և նշանաւոր էր Մշեցի ու Վանեցի համալների և թուլումպաջիների սրմակել հաղուստով պարգարուելը և իւրեանց ասիական զուռնէն ու նաղարէն, որով ուրախանում էին և վեր թռչում: Ոչ մի ճառախօսութիւն, ոչ մի երգասացութիւն տեղի ունեցաւ: Եւ ահա այդ հանդէսի համառօտն ու ճըշգրիտն:

Ցաւալի նշանակութեան արժանի է, որ չերևեցաւ ոչ պատրիարքին արքայատեսի հանդէսումը, ոչ եւ Սահմանադրութեան տարեդարձին Կ. Պօլսի երևելի ազգայիններից, ոչ աֆանդիների դասից, ոչ դրադէտներից. ոչ Թաղականի ատենապետ անուանածներից, ոչ կրօնական ու քաղաքական ժողովի ատենապետներ, ոչ երեսփոխանաց ղեւանի ու նշանաւոր անդամներից ոք: Ի՞նչ սառնութիւն է այս, ի՞նչ տեսակ ազգայինք են սոքա, ի՞նչպիսի սահմանադրական ազգ և ժողովուրդ: Ես չեմ հասկանում թէ արդեօք դոքա միայն անուանակա՞ն են, եթէ Խրիմեանի անցքերով պաղեցան. ամեն ոք տեսնելով այդ սահմանադրասիրաց մի դասուն կեղծ ու նենգ ձևերը, ցոյցերը, և առ հասարակ զգացող ու հասկացող անձինք դայթակղեցան 'Սահմանադրութեան վերայ, և այսպէս նորա անունով եղած արարողութիւնք, նոր ընտրութիւնք, գործադրութիւնք խարէութիւն համարեցան: Ես իրաւունք եմ տալիս այս կարծիք ունեցողներին, բայց չեմ համաձայնում դրանց արածներին: Պէտք է արիանալ և հրապարակ դուրս գալ ճշմարտութիւն և ազգի օգուտ պաշտպանելու:

Պէտք է արիանալ և աշխատութիւն յանձն առնել ուղղելու և կատարելագործելու այդ Սահմանադրութեան թերի մասերը: Պէտք է արիանալ և դուրս քշել ճակատ տալու, յաղթահարելու և վանելու հրապարակից կեղծաւոր, նենգաւոր, սուտ, չարասէր, անդէտ, ստարամոլ անձինք, որոց թիւը օրէ ցօր սաստկանում է, և դրանց ձեռքում խաղալիք է դառել ազգային գործը. դոքա սաստկացնում են ազգին դէպի փոս ու խաւար. դէպի վըտանգ ու կորուստ: Ինչպէս յայտնի է, դոցա դասակարգում գտնվում են եպիսկոպոս, վարդապետ, քահանայ, խըմբագիր, ազգի ժողովների անդամ. մի քանիսն էլ տէրութեան կողմից պաշտօն ունեցող: Բայց մի և նոյն ժամանակ առաւել զօրեղ, հանճարեղ, գրագէտ և մեծամասնութիւն ու կարող անձինք կան այլ ջամբտ կարգից, որք ունին ճանաչողութիւն և կարողութիւն ուղղելու ամեն ինչ, որք եւ քաշուած թողել են ազգը հասանքի բերան:

Գուցէ մի քաղաքականութիւն լինի այս դրութեան մէջ, այսու ամենայնիւ ինչ և լինի՝ մեղադրանքէ ազատ չեն կարող մնալ՝ հասարակութեան և պատմութեան դատաստանի առաջ:

Ամենեցուն պարզ և հասկանալի դարձած է, ամեն ոք համոզուել է, որ Կ. Պօլսի ձախակողմեանները —Հայկական նշանակութեամբ— խառնելով իրանց պաշտած Սահմանադրութեան սահմանից, ոտնհարեցին այս օրէնքը, վասն զի Խըրիմեանի հրաժարումը սահմանադրապէս ընդունուած չէ եղել տակաւին, ինչպէս յառաջ բերին ապրիլի 26 ին ընդհանուր ժողովում մի քանի երեսփոխանք, բայց այդ խօսողաց ձայնը՝ խեղդեցին և բարձրացուցին 'ի դահ նոր պատրիարքին: Ոտնահարեցին իրաւունքը՝ որ պէտք էր դուրս գար քննադատութենէն՝ անցեալ ընդհանուր ժողովների ատենադրութիւններից, և արդարն յայտնուէր այն դատաստանով՝ զոր չը գործադրել տալու համար միայն գրում ու խօսում են ձախակողմեանք, իրաւունք՝ զոր Օգոստ. 24 ին ընդհանուր ժողովից կարգուած մի քննիչ յանձնաժողովը տեղեկագրած էր Օտեանի տեղեկաբերութեամբ և նրանով Խրիմեան կրկին հաստատուած Պատրիարք:

Այս այսպէս լինելով՝ Նորին Սրբազնութիւնն իրաւամբ անուանում էր իւր երկրորդ հրաժարականը «Ցօնանի գոհ»: Բայց ալեկոծութիւնը ծածկում չէր որ հանդարտէր, որոյ ալէկոծութիւնը խիստ երկարատև է լինում: Կ. Պօլսի Հայոց սրտերը ծփվում են տակաւին, թէպէտ Խրիմեան խպառ եւ քաշուած, թէպէտ ահա և մի արժանաւոր յաջորդ նորա տեղ կայ ընտրուած. սակայն իրաւունք, ուղիղ օրէնք և Խրիմեանի արժանիք սիրողներ չեն դադարած ասելէ և խօսելէ, ինչպէս նաև ատելիներն ու նեղիչներն էլ չեն դադարած թշնամանելէ:

Իրաւունք ունէր Ամեն. Ներսէս եպիսկոպոս յանձն չառնել պատրիարքական պաշտօն, իրաւունք ունէր՝ երբ նոյն իսկ ուխտ կատարելու ժամանակ ողջ երեսփոխանք և բազմախուռն հանդիսականք սպասում էին 'ի դահ բարձրանալու, Նորին Սրբազնութիւնը դահի պատուանդանին մօտ կանգնած սրտադողաց աղաղակում էր, «թողէք գլխս». իրաւացի էին բոլորովին, երբ կշտամբում էր օրինաց անունով անօրէնութիւն գործողներին և պատարագի մէջ մի աղաղակով պատրիարքի հրաժարուելուն պատճառաւորներին: Բնական էր Նորին Սրբազնութեան այնքան տարամունքով այն սատանող աթոռի վերայ դնել իւր ոտքը, դողդոջ ձեռներով, հառաչելով հեկեկմամբ, ահարեկեալ աչքերը բարձրացնելով դէպի սուրբ սեղանը և քրտնաթոր ճակատով արտասանել իւր ուխտը այդ Սահմանադրութեան վերայ առաջի Աստուծոյ և Ազգի, որոյ անթերի գործադրիչներ պէտք է լինին նոքա, որք օր ըստ օրէ թիւրեցին և թիւրեցնում են այդ օրինաց տառն ու ոգին միանգամայն, եւ որք իւրեանց անձնական շահ բերող խընդիրներից և կամքից ու կրքից դուրս չեն թողնում հարցի և գործի հանել այդ ուխտով պատրիարքին և նորա նախագահած ժողովներին: Սոյդ է թէ Ներսէս Պատրիարքի յարաբերութիւնքը Ս. Էջմիածնի վեհափառին հետ մինչ մնում է լաւ. և այս ունի իւրան պատճառները. ուստի չարամիտները դժուար թէ կարողանան դժոութիւն դցել խումխառնակ ու վաղարշապատի վեհարանների մէջ, ինչպէս նոցա ճարտարութիւնը կարող եղաւ հրապարակել վեհափառի բարեմտութիւնը Սոյ կաթողիկոսի առթիւ Խրիմեանի օրով: Սակայն պակաս չեն ուրիշ րիշ առիթներ: Ահա Աղթամարայ կաթողիկոսի գործը, որ քանի խառնեցին՝ փոխանակ լուծուելու՝ աւելի հանգոյցներ ունեցաւ, և ամեն ժամանակ աղմկեց Պօլիսը. ահա այդ հարցը նորից սկսաւ, նորից գլուխ առաւ 500 լիրայի քննութիւն . . . . . :

Սկսած էր արդէն Իզմիրի ազգայնոց բան և գործ, որ կարծածից առաւել մեծանում է օր ըստ օրէ, մինչև եթէ դըրանց ուղած եպիսկոպոսը չը գրկուի Իզմիրցիների մեծ մասը «կրօնափոխ պիտի լինի և ողջ ողջ մեռնին», ինչպէս ստորագրութեամբ յայտարարած էին . . . . և ահա նոցա երկրորդ պատգամաւորութիւնըն եւ մուտ գործեց 'ի Պօլիս:

Շօրօնանկելէ

Գոհութեամբ մը լսենք թէ Ազնուաշնի Տիկին Աննիկ Գ. Գափամաճեան և Տիկին Մաքրիկ Յ. Գափամաճեան՝ վայելէ խանր ունեցած մէկ սենեակնին Խասգիւղի որբանոցին նըւիրեցին:

Ղալաթիա 30 յուլիս 1874

. . . Խմբագիր.

Այս առաւօտ յանակնկալս տեսանք որ Քէօչէրճեան տպարանը՝ ուր Ասիան կը տպագրուէր, Բ. Դրան հրամանաւ դոցուած և կնքուած է, ասկէ երկու տարի չափ յառաջ առանց հրամանի մէկ երկու գիրքեր տպագրած ըլլալուն համար:

Ուստի մի քանի օր Ասիան չը պիտի հրատարակուի, մինչև որ տպագրական կարգադրութիւն մ'ըլլայ զոր վաղ ընդփոյթ կատարելու կաշխատիմ.

Մեր Մեծ. բաժանորդաց և ընթերցող հասարակութեան ներողամտութիւնը խնդրելով այս մի քանի օրեայ դադարին համար որ մեր կամքէն անկախ պատճառէ մը յառաջ եկած է, կը խնդրեմ նաև ձեր մեծապատուութենէն որ բարեհաճիք ազդարարել ներկայս ձեր պատուական լրագրոյն այս աւուր թերթին մէջ:

Որով մնամ ձեզ շնորհապարտ

Մ. Փօրթուգալեան

Ցաւօք սրտի 'կը ծանուցանենք թէ Տամատեան Մեծ. Յակոբ աղայի որդի Մեծ. Տամատեան Մկրտիչ աղան, քանի մը տարիէ 'ի վեր ախտացած սաստիկ հիւանդութենէն չկրնալով բուժիլ, ուրբաթ գիշեր իւր մահկանացուն կնքեց 'ի հասակի 36 ամաց, ի խոր սուգ համակելով իւր սիրելի ծնողքը, ընտանիքը, եղբայրներն ու բոլոր բարեկամները:

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարեցաւ կիրակի օրը Օրթագիւղի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին, ուսկից հանգուցեալոյն մարմինը նոյն գիւղին գերեզմանատունը տարուելով իւր դամբարանն ամփոփուեցաւ:

Հանգուցեալ Մկրտիչ աղան իւր մտաց և սրտի կատարելութիւններովը ազգին հաղուադիւտ անդամներէն մին էր:

Արհեստին ատաղձի վաճառական, բայց միանգամայն քաջ գրագէտ մ' էր. հայերէն, յունարէն, գաղղիերէն և տաճկերէն լեզուաց քաջահմուտ, իր հանգստեան ժամերը գրական աշխատութեանց նուիրած էր, որոց մէկ արդիւնքն ալ դեռ անցեալ շաբթու հրատարակուած տեսանք, այն է Ռասինի Միհրդատ ողբերգութիւնը՝ հայերէն գրաբառ լեզուի թարգմանուած բաւական յաջողութեամբ:

Այս մտաւորական արժանեաց հետ լծորդուած՝ էր նաև բարի սիրտ, ազնիւ բարք, և ջերմ ազգասիրութիւն, հանգամանքներ, որք ամեն զինքը ճանչցողներուն սէրն ու համարումը գրաւած էին իր վրայ:

Այսպիսի ընտիր անձի մը տարաժամ մահն զգալի կորուստ մ'է ազգին համար:

Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Տ. Մեսրոպ արքեպիսկոպոսին եղբայրը՝ Յակոբ աղան՝ կարճատև հիւանդութեամբ մ'իր մահկանացուն կնքելով անմխիթար սուգ մէջ ընկղմեց իր ծերունի մայրն ու ընտանիքը, և մեծ կըսկիծ պատճառեց իր բարեկամաց:

Կըսուի թէ Գեր. Մեսրոպ սրբազան՝ իւր հարազատին տարաժամ մահուան լուրն առնալով՝ իր վշտահար մայրը մխիթարելու համար Եգիպտոսէն ճամբայ ելեր է և քիչ օրէն Կ. Պօլիս կը հասնի:

. . . Խմբագիր Մասիս լրագրոյ.

Խնդրեմ որ ներկայ ազդս շնորհ ընէք պատուական թերթիդ միջոցաւ գէթ երկու անգամ հրատարակել, առ որ կանխաւ շնորհակալութիւնս մատուցանելով ձերում ազնուութեան;

Մեզպ. վարժ. Մնամ միշտ յար-
Հիսար—ուկալի դանօք
1874 յուլիս 29 Մկրտիչ Ս. Մէզպուրեան

ԱԶԴ

Մէզպուրեան երկսեռ վարժարանը յառաջիկայ բէլ. օգոստոս 5էն մինչ 20 արձակուրդ ունի իւր սանուց եւ սանուհեաց. այս առթիւ կըծանուցանի ազնիւ ազգայնոց, որ եթէ կըփափաքին իրենց զաւակունքը գիշերօթիկ աշակերտութեան տալ, բարեհաճին երթալ 'ի վարժարանն պայման ու պատշաճ տեղեկութիւնքն առնալու, եւ եթէ ուզին՝ գրով իմացման վարժարանին տեսչութեան, որ պատրաստ է երթալ անձամբ տեսնուիլ եւ պէտք եղած տեղեկութիւնքն ուղղելին հաղորդել:

ԻԼԱՆ

Պահրը սէֆիտ պօղազըննտա պուլունան սաաքըզի շահանէ մուայյէնաթը իչին պիր սէնէ զարֆընտա լուզում օլուպ մինաքասայէ գօնըլան 125000 գըյէ լոնտրը պէհէր գըյէսի 7 ղրուշա վէ ելյիսէ անպարը իչին միւպայեա օլունաճաք 4000 թօփ կէօմլէկլիք էվ պէզլինին պէհէր թօփը 18 1|2 ղրուշա վէ քալէվըրէխանէ անպարը իչին միւպայեա օլունաճաք օլան 7000 ատէտ պէեաղ եափրաք մէչինէնին պէհէր ատէտի 8 1/2 ղրուշա օլարաք թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ, աղօսթօսը րումինին պէշինճի բաղար էրթէսի կիւնիւ լոնտըն, վէ եէտինճի չէհարշէնպէհ կիւնիւ էվ պէզլինին վէ սէքիզինճի փէնճշէնպէհ կիւնիւ մէչինէնին դարարը գաթիլէրի վէրիլէճէքինտէն տահա աչաղը ֆիեաթլէ իթայէ թալիպ օլանլար մէզքիւր կիւնլէրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի:

Պապը Սէրասքէրի

29 թէմմուզ 1874

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ։ Բաժանորդագրութեան տեղիքն են Կ. Պոլիս Ջինիլի խան վերի յարկը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները ։

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Ցէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խօսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Ցովակիմ աղա Ուզունարդեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էյլմազեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Ջաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.
ՒԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՅՈՒՔՇԱՆ Մկրտիչ աղա Աչճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բաղրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարդանեան

Որիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԱԿՈՒԱ ՃԵՐՄԿՑՆՈՂ ՋՈՒՐ ԵՒ ՓՈՇԻ

J.V.BONN

ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԵԱԼ ՏՕՔԹՕՐ Ժ. Վ. ՊՕՆՆ ԲԺՇԿԻՆ

Այս ջուրն եւ փոշին ուրիշ ամեն ջուրերէ եւ փոշիներէ գերազանց է իր անուշ հոտովն եւ օգտակար յատկութեամբք, եւ անոնց ամենէն ալ հարիւրին 40 վար գնով կը ծախուի ։

Ամեն գլխաւոր դեղավաճառաց եւ անուշահոտութիւնք վաճառողաց քով կը գտնուի ։

ՄԷԼԱՆՕԺԷՆ
ՃԵՐՄԱԿ ՄԱԶԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԵՂ

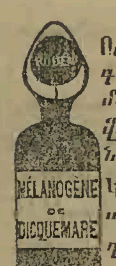

Որ մէկ վայրկենի մէջ և ամեն գունով կը ներկէ մազերն ու մօրուքները, առանց մորթին վնաս մը տալու և առանց բնաւ հոտ մ'ունենալու ։

Կը գտնուի Տէյլա Սուտայի Զօպան օղլուի և Քիւչիւքեանի դեղարանք ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՋԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1874 ՑՈՒԼԻՍ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ 'Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ Թիւ — Նաւաստակման եղէրք

10 45 33 Ենիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա Ենիքէօյ Էմիրկէն, Ռ. Հիսար. Պէպէք։
11 30 32 Ենիմահալլէէն Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա, Ենիք. Ս. Թէն. Պոյաճ. Ռ Հիսար Պէպէք. Արնաւ.
12 25 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկ. Հիսար Պէպէք։
1 34 Ենիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա. Ենիքէօյ Էմիրկէն։
1 30 19 Ենիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ, Սթէն. Պոյաճ. Հիսար, Պէպէք, Օրթ. (ուրբաթ օրերը Գավաքէն)
1 45 20 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Ենիք. Ս.Թէնեա, Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։ (Բացի ուրբաթէ)։
2 30 33 Ենիմահալլէէն Մէզար. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ։
3 30 32 Ենիմահալլէէն Մէզար. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Ս.Թէնեա, Էմիրկէն, Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք, (Ուրբաթ օրերը Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ հանդիպելով։)
4 30 34 Ենիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Պէյքօզ Ենիքէօյ, Ս.Թէն. Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Պէպէք Արնաւուտքէօյ, Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։
5 45 25 Ենիմահալլէէն Մէզար. Պէօյիւք. Թար. Ենիք. Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։
6 30 3 Ենիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Ենիք. Գանլըճա, Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար, Գանտիլլի Արնաւ. Պէյլէրպէյ, Օրթաքէօյ Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար։
8 30 19 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Ենիմահալ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Ենիք. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք Արնաւ. Օրթ. Պէշիկ. Գալաթաշ։
10 22 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա, Ենիքէօյ Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւուտքէօյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաք. Պէշիկթաշ.

Աքնաւոտ քեզէն

11 15 1 Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
11 45 2 Արնաւուտքէօյ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։ (Ուրբաթ օրերը ժամը 12 ին)։
12 15 29 Արնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկ։ (Բացի ուրբաթէ)
12 45 22 Արնաւուտքէօյ Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։
1 15 1 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։
1 45 2 Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ։
2 20 22 Արն. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. (Ուրբաթ օրերը Գուզկ.)
4 15 2 Արնաւ. Գուր. Օրթ. Գուզկ. Պէշիկ. (Բացի ուրբաթէ)։
5 20 Արնաւ. Գուր, Օրթ. Պէշիկ. Գալ։ » »
7 4 Արնաւ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիկթաշ, Գալաթաշ։

Ասիական եղէրք

11 30 21 Պէյքօզ, Բաշապ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի վանիքէօյ Չէնկէլք, Պէյլէր, Գուզկունճ։
11 30 3 Վանիքէօյէն Չէնկէլ, Պէյլէրպ, Գուզկունճք, Գալաթ։
12 15 17 Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուք։
1 30 23 Պէյքօզ. Բաշապ. Գանլըճա, Ա. Հիսար Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.
2 15 28 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք, Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Ուրբաթ օրերը ժամը 2 1/2ին)։
3 45 21 Պէյքօզ, Բաշապահճէ. Չուպուգլու, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ Վանիք. Չէնկէլ, Պէյլէրպէյ (Բացի ուրբաթէ)։
8 45 23 Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իւսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Չուպուգլու)։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եղէրք

12 30 3 Գալաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուք, Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար, Պոյաճըք. Գանլըճա, Բաշապահ. Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Ենիմահալլէ։
12 45 33 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Ենիմահ։
2 32 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ Արնաւուտք. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Ենիմահ.
3 34 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Պոյաճ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Ենիմահալլէ։
4 25 Գալաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիք. Թարա, Պէօյիւք. Մէզար. Ենիմահ։
5 15 19 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ Ենիք. Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզար. Ենիմահալլէ Ռ. եւ Ա. Գավաք։
5 30 4 Գալաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ Գուզկունճուք, Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.
6 30 23 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ։
8 22 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզ...
9 15 25 Արնաւ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Ս.Թէն. Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Ենիմահալլէ։
10 34 Էմիրկ. Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւք. Մէզար. Ենիմահալլէ։ (Ուրբաթ օրերը Ռ. եւ Ա. Գավաք։)
10 15 33 Պէյլէրպ. Պէպէք, Ռ Հիսար, Պոյաճ. Ենիք. Թար. Պէօյիւք. Մէզարպ. Ռ. եւ Ա. Գավաք։ (Բացի ուրբաթէ)։
10 30 32 Գուրուչ. Արն. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Պոյաճ, Էմիրկ. Ս.Թէն. Ենիք. Թարապիա. Պէօյիւքտ. Մէզար. Ենիմահալլէ։
10 45 20 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ս.Թէն. Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Ենիմահ։
11 15 19 Պէպէք. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ, Ենիմահալլէ ։

Աքնաւոտ քեզ

12 15 1 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւուտքէօյ
1 2 Արնաւուտքէօյ.
1 45 22 Արնաւուտքէօյ.
4 15 20 Գուրուչ. Արնաւուտքէօյ (Բացի ուրբաթէ)։
9 20 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.
10 1 Գալաթ. Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. (Անկից ուղղակի կամուրջ։)
11 29 Գալաթ. Պէշիկթ. Օրթաքէօյ Գուրուչ. Արնաւուտք. (Բացի ուրբաթէ)։
11 20 2 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ Արնաւուտք ։
11 40 1 Պէշիկ, Օրթաք, Գուր, Արնաւ։ (Բացի ուրբաթէ)։
12 22 Պէշիկ, Օրթաք Արնաւ. (Ուրբաթ օրերը Գուրուչէշմէ)։

Ասիական եղէրք

2 15 21 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշա. Պէյքօզ։ (Ուրբաթ օրերը Չուպուգլու եւ Պէօյիւքտ. հանդիպելով)
3 15 2 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Պէյլէր, Չէնկ. Վանիք. Արնաւ. (Ուրբաթ օրերը Արնաւ. չհանդիպելով Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. եւ Պէյքօզ։)
9 2 Գուզկ. Պէյլէրպէյ, Չէնկ. Վանիք, Ա Հիսար, Գանլըճա, Բաշապ, Պէյքօզ (ուրբաթ օրերը Պէօյիւքտէրէ)։
9 45 17 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ, Պէյքօզ, Պէօյիւքտ. (ուրբաթ օրերը ժամը 10ին)
10 30 28 Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Չուպ. Բաշապ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. (Բացի ուրբաթէ)։
10 45 21 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ. (ուրբաթ օրերը ժամը 11ին)
11 10 23 Գուզկ. Պէյլէրպէյի, Չէնկէլք. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճա, Բաշապ. Պէյքօզ. (բացի ուրբաթէ)։
11 35 3 Գալաթ. Գուզկ, Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ. Վանիք

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.	NORTHERN ASSURANCE COMPANY ՆՕՐԹՀԸՐՆ Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	250,000	Վճարեալ դրամագլուխ	100,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղին գոյացեալ	596,000—846,000	Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղին գոյացեալ	230,000—330,000
1872ին հրդեհի զուտ հասոյթը	794,000	Զուտ հասոյթ 1872ի	270,000

Ստորագրեալք՝ իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բաժանորդներու ինքզինք ներկայացունել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները ։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրճէմպէ բազարի մօտ Կլավանի խան թիւ 5 ։

Միացեալ գործակատարք
Վ. Ռ. ՍՈՒԱՆ   ՍՏԻՒԱՆ Մ. ՔԻՒՆ

ԼԱ ԺԻՐՕՆՏ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ, ԿԱՐԿՈՒՏԻ ԵՒ ԱՆԱՄՊՈՑ ԿՈՏՈՐԱԾԻ ԴԷՄ

Կ'ապահովէ, տուներ, կարասիներ, վաճառանոցներ, վաճառքներ եւայլն եւայլն, մինչեւ անգամ վայտէ շէնքեր հրդեհի դէմ եւ անամպոց կոտորածի դէմ, չափաւոր գնով եւ շահաւէտ պայմաններով թէ՛ Կ. Պոլսոյ եւ թէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ Վնաս մը պատահած ժամանակ, ստորագրեալն անմիջապէս կը կատարէ ճշդիւ եւ ուղղութեամբ բոլոր յանձն առած պայմանները ։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ
Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ համար
ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷՋ Ի ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ

LLOYD SUISSE

ԼՈՅՏ ՍՒԻՍ

Ապահովութեան ընկերութիւն յամաէ ծովու և ցամաք վրայ ազգաց փոխադրելոց վտանգաց դէմ.

Ի ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐ

Կ'ապահովէ վաճառք, դրամ եւ այլն, ծովու եւ գետի վրայ Եւրոպական Հելլենական եւ Օսմանեան շոգենաւներով եւ առագաստանաւերով եւ ցամաքի վրայ ալ երկաթուղիներով փոխադրելու վտանգաց դէմ, ինչպէս նաեւ բամպակով ամեն կարգ դիկուած լեցուն նաւակներ եւ ծրարներ ։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր Գործակալ	Գործակալ
ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՊԻՆԿ	ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷՋ
Ի Ղալաթիա	Պահճէ գաբու